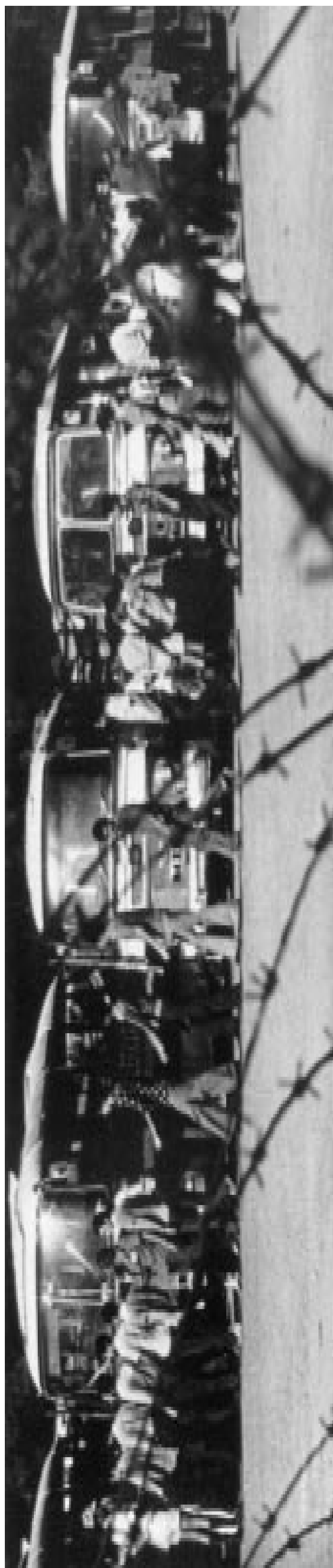
«Το τείχος μας»· ένας καθρέφτης

ΝΙΑΖΙ ΚΙΖΙΛΓΙΟΥΡΕΚ

«ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΜΑΣ» είναι η απεικόνιση του ανθρώπινου πόνου. Η ιστορία των ανθρώπων της Κύπρου αποτυπωμένη με διαφορετικό τρόπο από αυτόν με τον οποίο είναι καταγραμμένη στα βιβλία της ιστορίας. Πρόκειται για την ιστορία των δύο κοινοτήτων της Κύπρου, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, που διδάχθηκαν να δυσπιστούν και να μισούν ο ένας τον άλλο, αλλά ...

Η γνωριμία μου με τον Πανίκκο ξεκινάει το 1988,όταν για πρώτη φορά προσκλήθηκα να συμμετάσχω σ' ένα Συνέδριο στη Λευκωσία. Με πλησίασε και με κάλεσε να παρακολουθήσω μια ταινία που είχε κάνει για ένα τουρκοκυπριακό χωριό. Μου είπε, τότε, ότι συμμερίζεται τις απόψεις και τις θέσεις που διατύπωσα στο Συνέδριο και μου πρότεινε: ότι θα ήταν καλή η ιδέα εάν θα δουλεύαμε μαζί μια ταινία για την Κύπρο.

Στην αρχή σκέφθηκα ότι το εγχείρημα θα ήταν δύσκολο, αλλά στη συνέχεια όσο περισσότερο συζητούσαμε ανταλλάσσοντας τις εμπειρίες μας σχετικά με την Κύπρο τόσο περισσότερο μας ενθουσίαζε η ιδέα να φτιάξουμε μια τέτοια ταινία.

Ανακαλύψαμε ότι εκτός από το γεγονός ότι είχαμε γεννηθεί και ανήκαμε σε διαφορετικές κοινότητες, είχαμε βιώσει αντίστοιχες εμπειρίες, σε διαφορετικές βέβαια ιστορικές στιγμές.

Εγώ γεννήθηκα στο νότιο τμήμα του νησιού και πήγα πρόσφυγας στο βορρά, κι εκείνος γεννήθηκε στο βορρά και ήρθε πρόσφυγας στο νότο. Έτσι και οι δύο είχαμε βιώσει την εμπειρία αυτής της πληθυσμιακής μετακίνησης και γνωρίζαμε τι σημαίνει να έχεις οδηγηθεί στον αναγκαστικό ξεριζωμό, κάτω από βίαιες συνθήκες.

Και οι δύο μεγαλώσαμε σ' ένα κλίμα εθνικιστικών διακηρύξεων και σ' ένα τύπο κοινωνίας, που βασικά αποκλείει «τον άλλο». Γαλουχηθήκαμε σ' ένα κλίμα φαρισαϊκών αντιλήψεων. Οι γνώσεις μας σχετικά με την ιστορία συμπυκνώνονταν στο δόγμα εκείνο, σύμφωνα με το οποίο «εμείς ως Τούρκοι ή εμείς ως Έλληνες είχαμε πάντα δίκιο».

Πριν αρχίσουμε να γράφουμε το σενάριο χρειάστηκε να ανταλλάξουμε τις οδυνηρές εμπειρίες μας. Ήταν ένας ειλικρινής διάλογος ανάμεσα σ' έναν Τουρκοκύπριο και σ' έναν Ελληνοκύπριο. Ήμασταν ανοιχτοί ν' ακούσουμε ο ένας τον άλλο και ν' αποδεχθούμε ο ένας τις εμπειρίες του άλλου χωρίς καμιά προκατάληψη και χωρίς προσπάθεια ερμηνείας τους. Αυτό θεωρώ ότι ήταν το πολύ ενδιαφέρον σ' αυτή την ταινία: να μην ερμηνεύουμε τον άλλο αλλά να προσπαθούμε να τον καταλάβουμε. Καταλήξαμε στη διαπίστωση ότι στην Κύπρο, εκτός των άλλων, υπήρξε μια διαρκής πυροδότηση των εθνικισμών.

Όσο περισσότερο συζητούσαμε αυτά τα ζητήματα τόσο ξεκαθάριζε στο μυαλό μας η ιδέα για το τι θέλαμε να κάνουμε.

Η τουρκική και η ελληνική ιστορία έχουν νομιμοποιήσει κάθε πράξη βίας που έχουν διαπράξει οι δύο κοινότητες, σε διαφορετικές ιστορικές στιγμές, η μία εναντίον της άλλης. Το γεγονός αυτό μας επέτρεψε να συνειδητοποιήσουμε ότι ήμασταν και οι δύο θύματα αυτής της εθνικιστικής προσέγγισης «του άλλου».

Στα μέσα του 20ού αιώνα η Κύπρος εμφάνιζε κάποια από τα κοινά τυπικά χαρακτηριστικά, της Βαλκανικής Χερσονήσου με τους ποικίλους της εθνικισμούς. Ο ελληνικός εθνικισμός άρχισε ν'

αναπτύσσεται στις αρχές του 20ού αιώνα και ακολούθησε η γέννηση του τουρκικού εθνικισμού, περισσότερο ως ανταγωνιστικού προς τον ελληνικό.

Θεωρώ ότι μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η Κύπρος οδηγήθηκε σε εμφύλιο πόλεμο τη στιγμή κατά την οποία οι άνθρωποι είχαν εμπλακεί στη χρήση της βίας και στρέφονταν ο ένας εναντίον του άλλου, πάντα στο όνομα των εθνικών στόχων.

Είναι ατυχία, το γεγονός ότι οι δύο κοινότητες στην Κύπρο ποτέ δεν επεδίωξαν να οικοδομήσουν ένα κοινό κράτος.

Αντίθετα, πάντα προσβλέπαμε στην ενοποίηση της Κύπρου με τις «πατρίδες», τα «εθνικά κέντρα», έτσι όπως εμείς αντιλαμβανόμασταν, το ρόλο της Τουρκίας και της Ελλάδας. Στην πραγματικότητα, αυτό που βιώσαμε στην Κύπρο ήταν ο έντονος ανταγωνισμός και η σύγκρουση μεταξύ Ελληνισμού και Τουρκισμού.

Αντίστοιχα, οι ελίτ του τόπου προσδέθηκαν στις αντίστοιχες «πατρίδες». Μέσω των εκπαιδευτικών και επικοινωνιακών μηχανισμών, αυτή η αίσθηση διαχύθηκε στην υπόλοιπη κοινωνία και διαπέρασε τις δύο κοινότητες –Ελληνοκυπριακή και Τουρκοκυπριακή- με τέτοιο τρόπο ώστε αυτή η σύγκρουση σταδιακά να αποτελέσει μέρος της ιστορίας του νησιού.

Ο Πανίκκος κι εγώ συναισθανθήκαμε ότι ήμαστε μέρος της ιστορίας αυτού του ανταγωνισμού. Συζητώντας και αντιλαμβανόμενοι αυτό το γεγονός συνειδητοποιήσαμε τι μας συνέβαινε. Βασικά καταλάβαμε ότι ο πόνος και οι δοκιμασίες είναι κοινές, μόνο που εμείς τους προσδίδουμε διαφορετικό περιεχόμενο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα προσεγγίζουμε από την εθνικιστική σκοπιά. ΄Ετσι πιστεύουμε ότι εμείς είμαστε οι μόνοι που υποφέραμε, ο πόνος μας είναι πιο πραγματικός και «οι κακοί» βρίσκονται πάντα στην άλλη πλευρά.

Καρπός αυτής της επικοινωνίας ήταν η ταινία μας, στους στόχους της οποίας δεν ήταν η ερμηνεία του εθνικού πόνου, αλλά της ανθρώπινης δοκιμασίας που είναι κοινή και για τους δύο, Τουρκοκύπριους και Ελληνοκύπριους.

«Το τείχος μας» στηρίζεται στην προφορική ιστορία. Συναντηθήκαμε με ανθρώπους και από τις δύο κοινότητες και η αντίδρασή τους απέναντί μας ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρουσα. Μας μίλησαν για τον εαυτό τους, μας αφηγήθηκαν τις εμπειρίες τους, μας κατέθεσαν αφηγήσεις ζωής και εμείς ακούσαμε πράγματα που ποτέ πριν δεν είχαν καταχωρηθεί στα βιβλία της παραδοσιακής ιστορίας. Στην πραγματικότητα, οι εμπειρίες που μας αφηγήθηκαν οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι που συναντήσαμε, ήταν απλά διαφορετικές από αυτές που παρουσιάζονται στην εθνική ιστοριογραφία.

Δεν ανακαλύψαμε το μεγάλο μίσος των Ελλήνων απέναντι στους Τούρκους ή το αντίθετο, παρόλο που τόσα διαβάζουμε γύρω από αυτό το ζήτημα στα ιστορικά βιβλία.

Προσωπικά έμεινα έκπληκτος από το γεγονός ότι άνθρωποι και από τις δύο κοινότητες μπορούν να μιλούν ανοιχτά για τον πόνο τους, χωρίς παρόλα αυτά να αγνοούν τον πόνο του άλλου.

Στο επίπεδο των απλών ανθρώπων, τα άτομα ήταν πολύ περισσότερο έτοιμα να εμπλακούν συναισθηματικά και μπορούσαν να μιλούν με μεγαλύτερη ευκολία για το τι έχουν προκαλέσει στον άλλο. ΄Ισως γιατί οι απλοί άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι ήμαστε συγχρόνως και θύματα και θύτες.

Αυτό που ο Πανίκκος κι εγώ προσπαθήσαμε να παρουσιάσουμε στην ταινία μας, ήταν η έκφραση αυτής της ενσυναίσθησης του απλού ανθρώπου, όχι επειδή εμείς την ανακαλύψαμε, αλλά επειδή θελήσαμε ν' αναδείξουμε αυτό που πάντα υπήρχε αλλά ποτέ δεν εκφράστηκε στην εθνική ιστοριογραφία.

Δουλεύοντας για την πραγματοποίηση αυτής της ταινίας, επηρεάστηκα πολύ και συγκινήθηκα από τον πόνο αλλά και από την ειλικρίνεια των ανθρώπων.

Μετάφραση: Αλέκα Μπουτζουβή

